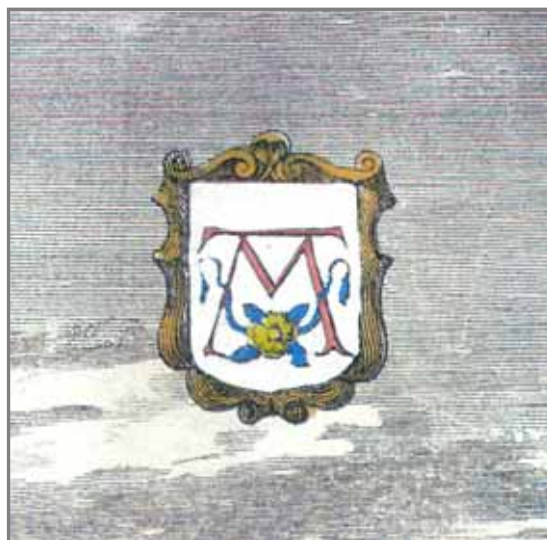

Signalisten 11

Särskild utredning, etapp 2

RAÄ 179:1
Signalisten 11
Västerås stadsförsamling
Västmanland

Ulf Alström

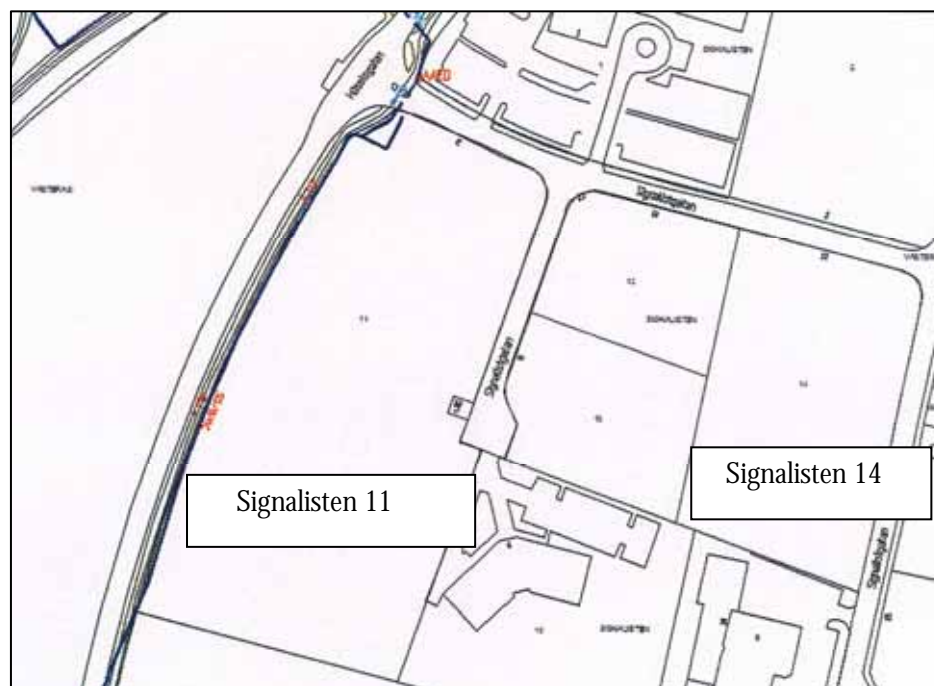
Innehållsförteckning

Inledning	1
Målsättning, metod och bakgrund.....	1
Undersökningsresultat.....	3
Referenser	5
Kart- och arkivmaterial	5
Otryckta källor.....	5
Litteratur.....	5
Tekniska och administrativa uppgifter	5
Figur.....	6

Inledning

Inför en planerad försäljning och nybyggnation av två fastigheter, Signalisten 11 och Signalisten 14 i Västerås, har Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen, genom arkeolog Ulf Alström, genomfört en särskild arkeologisk utredning. Arbetet utfördes, efter beslut av Länsstyrelsen i Västmanland 2006-05-23 med dnr 431-2694-06, den 27 juni 2006. Arbetet beställdes av Fastighetskontoret, Västerås stad.

Målsättning, metod och bakgrund

Figur 1. Området på östsidan av Badelundaåsen med de båda obebyggda tomterna Signalisten 11 och 14 markerade. (Karta Västerås kommun. Ej skalenlig).

Undersökningsområdet ligger på ett krönläge med Badelundaåsen strax västerut. Mot öster och med utsikt över en dalgång som bland annat leder upp till Anundshögsområdet finns åkermark samt Västerås flygplats. Utredningsområdet är delat i två delar varför utredningen, enligt Länsstyrelsens kravspecifikation, i första hand omfattade den södra delen av Signalisten 11. Om fornlämningar skulle påträffas i det södra partiet skulle även den norra delen av Signalisten 11 samt Signalisten 14 undersökas.

Anledningen till att en särskild arkeologisk utredning görs i området är att det strax söder om Signalisten 11 finns en fornlämning. Fornlämningen, med nummer 179 i fornlämningsregistret, består av bebyggelseämningar efter Hälla gamla tomt. I området, som är 260 x 30-100 m stort, finns ett flertal mer eller mindre sönderschaktade husgrunder. Byn finns omnämnd i flera medeltida källor (fornlämningsregistret Västerås stad). På bytomten har också

dokumenterats fyra stycken stenar 0,5 – 0,6 m höga, 0,2 – 0,3 m breda och 0,1 – 0,15 m tjocka. (De fyra stenarna hittades inte vid kontroll den 27 juni. Det berodde troligen på den rika undervegetationen på bytomten). De beskrivs formade som "Kyrkringarstenar". Ringarstenarna anses ha funnits efter häradsvägen från Möklinta i norr till Ängsö i söder samt på några kyrkvägar i Björksta och Tortuna socknar. Ringarstenarna, som var placerade på olika avstånd från kyrkan, markerade när kyrkklockorna skulle ringa när begravningsföljet drog förbi. Klockorna ringde alltså olika länge beroende på den dödes sociala ställning och de anhörigas betalningsförmåga. Seden är synnerligen lokal för Västmanland (Lundblad 1971).

Figur 2. Exempel på ringarsten. Stenen finns vid Tortuna kyrka. 2 R B står för 2 Riksdaler Banco (bilden hämtad från Lundblad 1971).

Bytomten som ligger omedelbart söder om Signalisten 11 var mycket beväxt av undervegetation vilket betydde, som nämndes ovan, att de fyra kända stenarna inte kunde återfinnas. Däremot nyupptäcktes två stenar. Dessa var resta och väl förankrade vid södra byvägskanten i norra delen av Hälla gamla tomt.

Figur 3. En av de två nyupptäckta stenarna vid Hälla gamla tomt. Stenen är 0,6 m hög (ovan markytan), 0,3 m bred samt 0,17 m tjock. Stenen sedd från sidan. Den andra stenen har liknande mått. (Foto U. Alström).

Figur 4. Samma stens ena bredsida där ringarstenstexten borde ha funnits. (Foto U. Alström)

Sex stenar är nu kända från Hälla gamla tomt. De liknar de så kallade ringarstenarna, men då det inte finns en summa inristad, t.ex. 2 R B, är de inga ringarstenar.

Målsättningen med undersökningen av Signalisten 11 var att undersöka huruvida det fanns lämningar efter förhistoriska aktiviteter men också om Hälla by avsatt några spår i marken. Med hjälp av sökschakt skulle eventuella spår av aktiviteter fångas upp. Dessa skulle dokumenteras på planritning i skala 1:20 samt markeras på en schaktplan i lämplig skala.

Undersökningsresultat

Södra delen av Signalisten 11 är cirka 8000 m² stort. Området undersöktes med grävmaskin vars skopa hade en bredd på 1,8 m. Schaktbredden var därmed given. Inom undersökningsområdet grävdes 54 schakt, där längderna varierade mellan 3 – 4 m. Djupet var 0,3 – 0,4 m. Det övre jordlagret, odlingslagret, var 0,2 – 0,3 m tjockt. Därefter vidtog ren finmo. Undersökningsområdet har med en viss sannolikhet endast använts som åker fram till idag.

Undersökningsområdet var flackt. Men en del svackor hade fyllts ut med jord. Signalisten 11 har tidigare varit åker. Två äldre dräneringsdiken med stenpackning påträffades. En keramikskärva, yngre rödgods, samt ett skaftfragment till en kritpipa är de enda lösfynden som framkom. Fynden får betraktas som gödslingsfynd. Dvs, de har följt med från gödselstacken när åkern gödslades. Fynden tillvaratogs inte.

Eftersom inga spår av aktiviteter påträffades i södra delen av Signalisten 11 undersöktes inte den norra delen av Signalisten 11 och Signalisten 14.

Figur 5. Undersöknings-området i södra delen av Signalisten 11 markerat med en svart linje. Området är cirka 8000 m² stort. Karta Västerås kommun. Skala 1:2 000.

Figur 6. Undersökningsområdet från väster. Bilden tagen från Badelundaåsens sluttning. (Foto U. Alström).

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Västerås 11G:17. Skala 1:20 000
Registerkarta Västerås stad. Skala 1:1000

Otryckta källor

RAÄ:s fornminnesregister Västerås stad.

Litteratur

Lundblad, T., 1971. Ringarstenarna i Björksta och Tortuna socknar. Västmanlands Fornminnesförenings Årsskrift. Västerås.

Tekniska och administrativa uppgifter

Kulturmiljöavdelningens projektnr:	06045
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-2694-06 2006-05-23
Undersökningsperiod:	06-06-27
Arkeologtimmar:	8 timmar
Maskintimmar:	8 timmar
Exploateringsyta:	Cirka 8000 m ² undersökt yta Resterande yta: Signalisten 11 cirka 7300 m ² Signalisten 14 cirka 7800 m ²
Personal:	Ulf Alström
Belägenhet:	Signalisten 11 och 14
Ekonomisk karta:	11G:17
Koordinatsystem:	Rikets
Koordinater:	X 6609800 Y 1546600
Inmättningsmetod:	manuell
Dokumentationshandlingar:	Två foton 1 områdesplan

Kartfigur

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet Gävle 1998. Dnr 507-99-498

Figur 7. Undersökningsområdet markerat med en ring. Uttdrag ur Gula kartan. Skala 1:20 000

